61797/P

Dupl.

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS, DE CHOLERA.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S. S.T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

JOANNES LEMAN,

BARBADENSIS.

Med. Soc. Edin. Soc. Hon.

Ad diem 24. Junii, hora locoque solitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXVIII.

CULLENO MAGNO,
Ob ejus adversus se singularem amicitiam,
Et merita praeceptoria,
Suo nunquam pectore lapsura:

Item, praeclaris viris,
CAROLO BRANDFORD,
Consobrino suo,
Juris-consulto disertissimo,
Legum et juris peritissimo,
Summo ingenio,
Superante ingenium virtute,
Eoque sibi cum omnibus quibus innotuit
Dilecto, suspecto, caro:

Tum,
GULIELMO BRANDFORD,
Consobrino etiam suo,
Chirurgo peritissimo, in primis solerti,
Ob amicam, qua suum
In re medica tyrocinium
Direxit, curam,
Et alia beneficia:

Denique,
HENRICO CRICHLOW, Armigero,
Fratri suo materno,
Ob egregiam ejus in se pietatem,
Omni propinquitatis charitate majorem;

Hanc disputatiunculam,
Exiguum
Magni amoris et reverentiae
Testimonium,
D. D. C. Q.
JOANNES LEMAN.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30352630

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

CHOLERA.

CHOLERA est humoris biliosi simul vomitus, simul dejectio frequens, item anxietas, tormina, et surarum spasmata *.

Huic definitioni Sauvagesius 'morbum 'acutissimum esse, vomitum assiduum, saltem 'nuseam, humorem, si biliosus non est, acrem, 'et, ubi deest dejectio, tenesmum, et abdo-'minis dolorem,' addit. Verum humoris

A et

* Cul. Gen. Morb.

et alia diſcrimina tantummodo magnitudinis ſunt. Quod autem bilem poſſe abeſſe putavit, id, quia in plures juſto ſpecies, ut mox dicetur, morbum extendit, feciſſe videtur; cum re vera adeo bilis expers nulla cholera juſta ſit, ut citra hanc, etiam in omni vomitu paulo enixiore, cum rejectis bilis exeat. Pro dejectionibus, quae pariter a vera cholera ſegregari nequeunt, teneſmum ſuppoſuit, Sydenhamianam et Hoffmanianam ſpeciem ſiccam dictam, reſpiciens. Dolorem abdominis, cum perpetuus ſit, adjiciendum definitioni fatemur.

Idem vir clarus Sauvageſius, ſuo more, ſpecies veras cum alienis affectibus miſcendo, ſymptomata pro morbis habendo, aut e poteſtatibus remotis varietatem ſemper petendo, non naturam morbi illuſtraſſe, ſed diſcentium perturbaſſe judicium, videtur. Qui tamen, nihil omittendo, et omnia in medium trahendo, quantum tyronum mentes confudit, aut in erroris etiam periculum adduxit, tantum prudentioribus et exercitati judicii viris, periteve doctis junioribus profuiſſe

fuiſſe putandus eſt; ſcilicet, omnem ſuggerendo materiam, quam poſteriorum diligentia in meliorem ordinem digereret. Neque id de hoc morbi genere ſolo, ſed et de toto ejus laborioſiſſimo opere, pariter dicendum eſt. Pariter enim ubique in eandem culpam incidit, eandem ubique, quaſi ex divite penuario, utilem abundantiam, ſed minus commodo ordine, expromit.

Ex undecim igitur ejus ſpeciebus, omnes praeter primam, ſcilicet, ſpontaneam, rejicimus. Tertiam et quartam, alteram a vegetabili aut foſſili, alteram ab animalis veneno, ortas, amandamus; quia non e re, ſed ratione, eaque mala, hae ſpecies creatae videntur. Si enim hae ſpecies ejuſdem naturae, cujus ſpontanea, quam pro vero morbo recipimus, ſint, ſed magnitudine tantum differant, quid opus erat eas in ſpecies, nedum diverſas, diduci, cum magnitudo non diſcrimen faciat? Sin naturae diverſae ſint, id eſt, a diverſa cauſa proxima contineantur, tum ne pro ſpeciebus quidem recipiendae erant. Verum, omiſſa ratione, cui, ſaepe fallaci in ordi-

nandis

nandis morbis, non temere insistendum est, nihil his in signis externis novi, praeter flavedinem cutis, et dejectiones iis similes, quae in dysenteria vulgo incidunt, video; unde ille speciebus nomina, alteri auriginosam, alteri et dysentericam, dedit, scite satis. Sed quorsum hic dysenteria? cujus neque caussam ullam, neque effectum, praeter unum illum, qui supra relatus est, quique dysenteriae adeo proprius non est, ut cum diarrhoea graviori, et similibus noxis, communis sit, ullo modo cernimus. Et quis dysenteriae cum cholera nexus est, putridi morbi cum spasmodico, febris gravis cum malo non febrili? Si omnia contraria sunt, et adversis frontibus pugnant, haec species dimidia e parte corruit. Quam, ut ab altera parte explorem, et, an ibi securior sit, cognoscam; iterum rogo, quid aurigini cum eadem cholera commune sit, morbo, in quo, quicquid bilis abundans peccat, extra primas vias peccat, cum eo ubi noxa bilis intra easdem fere tota grassatur? Nullas novi secretiones quae brevi spatio in extrema adeo vibrant. Sed hic

quoque

quoque quam vereor auriginem nullam ſubeſſe. Si enim ſubſit, ubi ſtercus albeſcens, ubi alvi durities, ſunt, ubi etiam longinquitas temporis, qua corporis ſummum, poſt levata aut ſublata omnia, tamen flaveſcere aut decolor eſſe permanet? Praeterea quid eſt, quod quiſquam ſuſpicetur hic auriginem? Venenum animalis? At viperae et aliorum animalium venenoſae noxae, item labes putrida, ſimilia efficiunt; ubi ego, nullum unum humorem mutatum, ſed omnes, et prae caeteris ſanguinem, illam cutis ſpeciem dare autumo. Cenſen' tu, eam viro viperino vim magicam ineſſe, ut, intus acceptum, exitum, quo bilis in duodenum intret protinus intercludat, et bilem per aliena itinera toto corpore protinus diffundat? Eave fungorum, vitrioli, antimonialium, arſenici et mercurii actio venenoſa habenda eſt, quae bilem proprio itinere exturbet, et non potius, omnibus humoribus corruptis, firmis omnibus ſolutis, flavedinem illam creet? Aut in febre flava Indorum Occidentalium, putridiſſimo malo, cutis, unde morbo nomen impoſitum eſt, color,

erran-

errantine, quaeſo, bili, et non multo rectius firmorum reſolutioni, humorum putredini extremae, tribuendus? Nulla igitur hic cholera eſt, nulla aurigo, dyſenteria nulla, ſed vis venenata motum quidem primarum viarum periſtalticum, ſed, una univerſos corporis, turbans. Quae primarum viarum turbae, ut morbum, choleram dictum, totum conſtituunt, ita alterius a venenis orti ſymptoma tantummodo ſunt, ac forſitan ne id quidem; ſiquidem inverſus ventriculi, nimius alvi, motus non a pluribus et diverſis magis cauſis profluunt, quam ipſi inter ſe natura et eventu diſcrepant. Et quidni? Omnem enim vomitum, omnem alvi citationem, eadem eſſe, et ad eundem finem tendere, manifeſto falſum eſt. Variant haec, non in diverſis ſolum, ſed in eodem etiam morbo, ita, ut alio ejus tempore ad ſalutem, alio ad interitum ducant, alio in neutram partem multum inclinent. Cujus rei, ne in rationes alieno loco imprudens implicer, eaſque ut ad aliam ſermonis hujus partem reſervem, dixiſſe ſatis ſit, tantum a morbis, quos venena fecerint,

fecerint, choleram diftare, quantum partis affectio, nec ea quidem fua natura gravis, ab ea, quae omnes vitae actiones, recta in exitium ruens, opprimit. Quo confilio, quinta Sauvagefii fpecies quoque excluditur. Porro, intermittentem, Indicam, inflammatoriam, verminofam, et arthriticam refpuo; quia in iis omnibus vomitus et dejectiones, quae pro cholera habentur, non morbus, fed fymptoma, funt. Tales enim fpecies fi reciperemus, tot cholerae fpecies forent, quot fere morbi funt primas vias irritantes. Atque fic feptem rejecimus. De quibus omnibus, praeter modo expofita, hic demum rogo, quis talium fpecierum ufus fit? Si enim ordinis ratio iis habetur, eum turbant; fi curatio aliqua tot cholerae fpeciebus communis fpectatur, fruftra id quoque eft; cholera enim, fi etiam atque etiam cholera dicenda eft, in iis omnibus, non fuam aliquam curationem, fed morborum, quorum fymptoma eft, propriam fibi vindicat. Reftant adhuc duae fpecies, quas rejecturus fum, ficcam et crapulofam. Quorum quod ad pofteriorem attinet, fi verba,

quibus

quibus Meſeraius, unde eam Sauvageſius tranſtulit, conſideres, ne morbi quidem definitioni ſatis convenit. Poſt crapulam heſternam ſomnumque ſurgit homo, quid fit? Vomit. Quidni? Quo nihil conſuetius, nihil naturalius iis, qui poculis non aſſueverint. Aut, ſi quando etiam aſſuefactus magis vomit, id nihil aliud, quam aut cibum parum ei convenientem, juſtove plenius ſumptum, aut pravam potionem ingurgitatam, ſignificat. Vomit igitur, et levatum ſe protinus perſentit. At funditur ſimul alvus. Et quid adeo mirum? Si id, quod, dum in eo ineſt, ventriculi motum invertit, pylorum tranſiens, inteſtinorum rectum percitat. An vero ad hos ciendos motus opus medicina eſt? Non. Audi auctoris verba. 'Natura hanc ſarci-'nam ſupra et infra cum impetu eliminat.' Ecquid tamen incommodi poſtea permanet? Nihil. 'Affectus fugax eſt et ſalubris.' Ergo, ſi morbus recte definitur, 'corporis 'totius aut partis ſtatus mutatus, ubi una aut 'plures actiones cum diuturnitatis aliquanto 'laeduntur, cholera, crapuloſa quae dicitur,

'adeo

adeo non eſt, ut ne morbus quidem ullus ſit. Ut reliquarum rerum quarumvis, ita et morborum, finis aliquis ſtatuendus eſt, ne, quae quotidie, immo omni fere hora, omnibus hominibus, et vel ſaniſſimis quidem, moleſtiae parvulae incidunt, pro morbis habeantur, et nemo in terris ſanus relinquatur. Hic nulla actio diutius paulo laeditur, nulla, niſi et fugax et ſalutaris, moleſtia ſubeſt, corporei ſtatus, ut ſupra et infra purgatione peracta adparet, mutatum nihil; ut, quod morborum numero adimendum eſt, id cholerae ſpeciem eſſe, quis homo dixerit? Quod ſi vel maxime ad affectum crapulae et ſatietatis alia addita morbum juſtum creant, is, ſic quoque a cholera alienus, rejiciendus videtur. Itaque Sydenhamus, ‘ qui,’ inquit, ‘ ab ingluvie ac crapula, nullo temporis diſcrimine paſſim excitatur affectus, ratione ſymptomatum non abſimilis, nec eandem curationis methodum reſpuens, tamen alterius eſt ſubſellii.’

Quod ad ſiccam ſpeciem attinet, ipſius Sydenhami verba accipe: Ille ‘ eſt etiam,’ inquit,

quit, ‘ et cholera ſicca a ſpiritu flatuoſo ſupra ‘ et infra erumpente, idque ſine vomitu aut ‘ ſeceſſu; cujus unicum duntaxit exemplum ‘ me vidiſſe memini, ineunte hujus anni au- ‘ tumno, quo tempore prior illa ſpecies,’ ſcilicet, ſpontanea, per populum A. D. M,DC,LXIX graſſans, ‘ mihi creberrimo et facto quaſi ag- ‘ mine ſeſe obtulit.’ Quem morbum choleram fuiſſe, nihil aliud praeter choleram, illo forte tempore per Londinenſes graſſantem, argumento eſt. Qui nihilo tamen magis cholera, quam dyſenteria, et in hanc paulatim vertentia, gravia tormina, quae eodem coelo nata, eodem anni tempore ſimul graſſabantur, aut quilibet prope alius morbus, quandoquando aut undeunde ortus, fuiſſe dicendus videtur.

Poſtremo, ſupra dicta de ſpeciebus cholerae Sauvageſianis quas rejecimus, hoc imprimis illuſtrat, quod omnes, quolibet anni tempore, ſine diſcrimine incidunt, cum vera cholera certo tantum prorumpat, per populum ſaepenumero etiam ſaeviens.

Recepta

Recepta igitur pro morbi genere una tantum ſpecie, quae ſpontanea dicitur, quae ſint ejus communia ſigna exponam.

HISTORIA MORBI.

Saepe praecedentibus brevi mora in ventriculi et inteſtinorum regione doloribus, ſaepe ſine iis aut ullo futuri ſigno, vomitus immanis protinus incipit. Simul vel paulo poſt alvus, crebris dejectionibus, ſed difficilibus, torquetur. Quae dejectiones ſaepe cum vomitu, ſaepius ſine eo, unum aut alterum diem permanent. Supra et infra rejecta primum coloris mucoſi, mox flaveſcunt. Pectus et venter toto ventriculi et inteſtinorum tractu vehementiſſime dolent, et diſtenduntur. Ventriculus mordetur. Sititur ita, ut frigida prae caeteris deſiderentur. Æſtus et anxietas aſſidua ſunt. Pulſus arteriarum exigui, interdum nulli, interdum celeres, frequentes, exiles, percipiuntur. Sudor gelidus dimanat. Vultus cadaverinum refert,

fert, livefcit. Extrema frigefcunt. Surae, brachia et alii etiam artus, fpafmis conftringuntur. Singultitur. Deficit anima. Intra viginti et quatuor horas faepe morbus jugulat. Plerumque tertio die, rarius quarto, finitur. Nec unquam fua forma ultra feptimum excurrit.

CAUSA PROXIMA.

Choleram continens caufa bilis eft, copiofius jufto fecreta, a fuppreffa perfpiratione pendens, temporis calore in acrem naturam verfa, et fic primarum viarum motum periftalticum hinc invertens, hinc celerius debito percitans. A bile choleram fic concitari argumento funt, quod haec fine ullis eorum, quae diarrhoeam inferre folent, ftimulis exoritur; quod illo anni tempore folo incidit, quo bilis et abundantiffima et acerrima eft, id quod alii morbi biliofi ejufdem coeli et temporis demonftrant; poftremo, quod adeo copiofe in rejectis, five fupra five infra, humoribus

moribus adparet. Cum bilem acrem in caussa cholerae posuerim, et eam acredinem multi clari viri fermentationem esse judicaverint, ad quam fermentationis speciem referenda sit, aut sitne ulla ex iis omnino, anquirendum. Quae quaestio eo magis ad rem est, quod morbi curationem concepta de ejus natura opinio haud leviter tangere videtur. Utque ab acida fermentatione incipiatur:

Acida fermentatio calidissimis et temporibus et locis maxime fovetur, in omnibus partibus naturae aliis. Num idem fit in ventriculo et intestinis humanis? Non mihi verisimile est. Nam in frigidissimis orbis locis et temporibus, quam calidioribus, acidum, non tutius, contra minus impune, perfertur; quod quidem latus hominum per orbem conspectus suadere videtur. Et virum novi, cujus ventriculus tam subtiliter hujus discriminis sensibilis est, quam mens ad dijudicandum prudentia valet *, qui hac in regione satis tuto acidum aestate, non sine incommodo

* Cul. Usus et Inst. Med. in Acad. Edin. Profess.

commodo hyeme, aſſumit. Item multos novi, qui lemonum ſuccum in potionibus ſub gravibus horis aeſtivis in Scotia, neque ullo alio tempore, bene ferunt. Contra, apud nos, et in calidis maxime ſub ipſius zonae torridae plagis, non fruſtra provenit tanta acidulorum pomorum copia et varietas. Quippe quae non tantum grata, ſed et neceſſaria hominibus ſit, ad levandum aeſtum et ventriculum refrigerandum ; ut in eum ipſum finem hoc iis paraſſe ſubſidium natura videatur ; ſub frigoribus, ubi et ſupervacuum magis et inutilius eſt, ejuſdem naturae conſilio denegatum. Quin et me domi quae recreare acida grata ſolebant, eadem, poſtquam huc perveni, oneri ſaepe experior. Ergo calor adeo nullam acidi generis fermentationem in ventriculis hominum progignit, ut id, quod naturale ulla ex parte per brevem moram ſit, imminuat. Ob quam cauſam, acidam fermentationem, quam in aliis naturae partibus calore gigni videbant, ad hominum et aliorum animalium ſanos ventriculos viri ſupra relati non recte tranſtulerunt. In ſanorum

hominum

hominum ventriculis quicquid aſſumptum eſt, in acidam licet naturam inclinaverit, tamen cito concoctricibus facultatibus obtegitur. Verum, aliquis in nonnullis morbis, ut cholera, quod ad rem eſſe videatur, et dyſenteria, ſuboriri poſſe talem fermentationem, dixerit. Quam quaeſtionem, ut ſecundae valetudinis ratione illuſtrem, ſub ea bilis non acidum fovet, ſed retundit et abſolvit. Quod vel hoc patet, quod, ſi quae aciditatis notae obſervantur, eae in ventriculo, cum nondum ulterius concoctio proceſſerit, apparentes cito evaneſcunt. Ultra pylorum alimenti pars altura corpus, aut ſecretiones ſuppeditatura, blanda evadit: Pars altera in putredinem ruit. Cui tamen, ſic ab omni aciditate alienae, nullus in inteſtinis novus liquor, praeter pancreaticum et bilem, affunditur. Unde bilem ſanam, et ſolita ſub ſecretione, non acidam eſſe, ſed aceſcenti occurrere naturae, credibile eſt. Quod igitur ſua natura acidum non eſt, ſed ei prorſus contrarium, quare id ſub cholera in acidam ire naturam judicetur, idoneam cauſam non video. Videamus

amus morbi ſigna. At neque in iis quidem video quicquam, quod ad conjecturam, de acida fermentatione morbum continente, faciat, praeter ſolum ventriculi morſum. Quem morbo neceſſarium et perpetuum eſſe, nemo dixit. Eundem Sydenhamus quidem memorat. Sed multa in pleriſque morbis, non a cauſis eorum pendentia, ſed aliunde ſuborientia, ut memoranda quidem, ita non ad morbi cauſam referenda, reperiuntur. Hoffmannus non re, ſed rationibus perplexis aductus, de acido multa loquitur. Qui, ſi de rodente rejectorum natura meminit, in ea re arſenici et aliorum venenorum effecta, non choleram veram, quam, ut dictum eſt, parum perſpexiſſe videtur, reſpexit. Poſtremo, ſi curationem intueamur, quid illic eſt quod pro acido illo valere exiſtimandum ſit? Rejecta igitur omni acidi, ut cum cholera conjuncti, opinione, proxime dicendum eſt,

Si qua fermentatio huic morbo ſubeſt, eam e duobus aliis generibus ad neutrum referendam. De vinoſo res manifeſta eſt. De putrido genere, licet cholera in id ani-

ni

ni tempus, quod putridos morbos maxime gignit, incidat, nexuſque quoſdam cum veris putridis, ut dyſenteria, habere videatur; tamen haud exiguo ab his diſcrimine diſtat; id quod cum ſigna ejus, tum curatio, oſtendit. Quod, ſi in debilitatem cito omnia cholerae ruunt, id non per ſepticam quamvis naturam, ſed ſedante aliqua ipſius bilis noxa, fieri videtur. Sedat autem bilis et in aliis morbis, a putredine longe remotis, ut deſes ictericorum habitus, argumento eſt. Neque veri non ſimile eſt, redundantem in dyſentericorum inteſtinis bilem, ad iſtius morbi omnia ſedanda, etiam magis quam pro inſita ei natura, pertinere.

Ex his tribus igitur generibus fermentationis, cum ad nullam ea redeat, quae cholerae cauſae origo eſt, dummodo fermentatio ſit, proxime inquirendum videtur, ſitne fermentatio omnino? Quae quaeſtio non difficillima non eſſe poteſt. Et, quoniam nulla praeter dictas nobis ſatis innotuit, ſequitur, ut, bilem cholericam revera fermenteſcere, pro certo dici nequeat. Verum, cum veri-

ſimile in primis ſit, omnia genera, certe ſpecies, omnes fermentationes, neutiquam nobis perſpectas, et ad eam opinionem multa rerum faciant, biliſque praecipue claras alicujus fermentationis notas prae ſe ferat, veram ejus fermentationem hic quoque ſubeſſe maxime ſuſpicandum eſt. Cujus ſi ultima natura non mutata morbo eſt, certe in ſtatu ejus ita quaedam flectuntur, ut diverſas quodammodo proprietates edat. In naturali ſtatu ad chylum blandum efficiendum, et leniter inteſtina ſtimulandum, valet, et alios pacatos effectus edendos. Sub hoc morbo omnia turbat. Quas turbas ſiquis bilis, cujus eadem natura permaneat, vehementi actioni tribuat; reſpondeo, diros bilis in cholera effectus, qui non primis viis continentur, ſed late per totam nervoſam naturam graſſantur, et vi, venenoſae propemodum pare, mortem praecipitant, haud facile per ejuſdem bilis, quae ſana adeo ſalubris, morboſa, ut in ictero, ubi cum toto etiam ſanguine permiſcetur, adeo tamen lenis, reperitur, actionem auctam explicabiles eſſe. Certe

bilis

bilis cholerica insignem subit mutationem. Quam, si nolis fermentationem dicere, quia qualis sit non potest commonstrari, ne vocabulum offendat, dummodo res vera animo teneatur, dicatur acredo peculiaris.

Bilem vero acrem reddi posse, similis aliorum, qui secretionis modo mutato accrescunt, humorum ratio suadet; suadent modo memorata in cholera effecta. Neque salinus omnium humorum, eo tempore quo cholera incidit, status non eandem opinionem confirmat. Haec acredo, sive ad fermentationis modum, sive non, intenditur, cum irritabilitate supra posita, praecipuam turbarum, in quibus cholera constat, partem certe concitat. Eandem bilis haud obscure abundans auget. Siquidem, si quando bilis in intestinis, ut in ictero, deficit, pro insolita effectuum vehementia, nullum effectum edit, sed subtracto alvo stimulo, haec dura et pigra torpet. Sed neque abundantia bilis, sive acredine sive fermentatione, illi effectui, dummodo satis diluatur, apta est; id quod ejusdem, in sanguine ictero eodem laborantium

tium, abundantia diluta indicat, ubi, ut relatum est, sedat potius quam irritat.

Porro, nec abundantia mera acrem bilis naturam explanat; quoniam similem ejus effectui, similes in intestinis turbas, alii illic morbosi humores praestant. Quae res in dysenteria aliquando cernitur; ubi non semper bilis, quae effectus potius quam causa morbi est, ideoque primo non peccat, gravia tormina facit, sed alii humores, acris naturae jam ante participes, effectum prius inferunt. Qui humores et ab initio, dum abundantius solito secernuntur, et aliquamdiu stagnando, acriores justo evadunt. Cujus rei, praeter nimiam secretionem et stagnandi moram, calor corpori insitus auctus, perque coelestis vim cumulatus, origo est. Eadem acris humorum natura, eodem calore et aliis causis aucta, abundantiorem usque secretionem efficit. Quam noxam in dysenteria putredo addita ita auget, ut origo causae esse videatur. Quae putredo a cholera utique abest. In qua calor intestinorum humores, perque eos bilem, forsitan acri natura imbuit. Simul

quo

quo tempore hoc fit, quo tempore cholera vulgo incidit, si quid perspirationem subito supprimit, quale frigus est, ejusque humore effectus adjutus, ideo plus sanguinis in venae portae, bilis fontis, ramos conjicietur, et plus bilis secernetur. Atque sic, calore, ut dictum est, omnia exasperante, alioquin gravis acredinis stimulus, tanto gravior fit, quanto per eundem calorem totus primarum viarum tractus, etiam in secunda valetudine, multoque magis sub morbis, mobilior reperitur.

SEMINIUM MORBI.

Habitus corporis, quo, perspiratione impedita, bilis secretio et primarum viarum mobilitas citra morbum augetur, periculum cholerae infert.

Itaque juniores, calorem diuturnum perpessi, ac bile natura abundantes, caeteris cholera magis, periclitantur. Quo fit, ut Graeciam, Italiam, Hispaniam, et in zona torrida Indiam utramque, Mauritaniam, A-

rabiam,

rabiam, et Americam Mediam, incolentes, quasi propriam choleram habeant. Quam rem, ut paucis illustrem; habitus in quo cholera futura constat, non subito iisque diebus, quibus ea incidit, sed aliquanto ante, contrahitur; paulatimque cholerae opportunus creandae subnascitur. Quae ipsa, licet brevi temporis spatio concluditur, tamen ex longinquiore, et quasi gradibus, ut aiunt, efformatur; simili modo ac dysenteria Sydenhamiana, quae eodem quo cholera anno, iisque ipsis diebus, incidebat; similiter etiam quibusdam febribus intermittentibus, tam vernalibus quam autumnalibus, quae primo quoque tempore sub alio, aut remittentium aut continuarum, aut aliorum morborum, non aut leviter, febrilium, atque ipsius denique cholerae, typo, saepenumero adparent.

NOXA EXCITANS.

Quicquid vero hunc habitum ita per occasionem intendit, ut morbo inferendo par

sit,

ſit, id nóxa excitans erit: quale praecipue frigus ad ſummum corpus adſpirans eſt. Excipi autem frigore, inde in morbum implicari, vel calidiſſimis locis et temporibus, corpus poteſt. Adeoque hoc vanum non eſt, ut et populares meos, et quotquot zonae torridae incolae ſunt, etiam atque etiam monendos cenſeam, ne corpora aeſtu diurno confecta et languida veſpertinis frigoribus aut vaporibus objiciant. Cum aeſtus enim vis noſtris nervis penitus inſedit, melius eſt, quantumvis moleſtiae perpeti, quam ſubito aut gravius corpus refrigerare. E numero forſitan noxarum excitantium fermentiſcentia, per cibum aut potionem aſſumpta, ſunt. E quibus, licet acida fermentatio choleram non cauſa contineat, tamen acida aſſumpta coeptam eam augent. Poſtremo, certa caloris vis certo anni tempore incidens, in hac regione menſem Auguſtum vix excedens, in calidioribus plagis Julium quoque et Septembrem complectens, omnibus noxis magis et prope ſola choleram excitat.

Venena

Venena vero, quia prorſus diverſum morbum, cujus id, quod cholera eſſe creditur, tantummodo, ut diximus, ſymptoma eſt, efficiunt, ſanoſque pariter, ac opportunos nullo diſcrimine invadunt, perniciei cauſas, non autem choleram excitantes, eſſe contendimus. Quin et alterae noxae, qualia acidum et ſimilia ſunt, ita inclinatum morbum impellunt, ut acceptae labis pars longe maxima, ac, propemodum auſim dicere, tota coelo debeatur. Tantumque inter veram choleram noſtram, et imitatricem illam, quam illae noxae creant, nempe Crapuloſam Sauvageſianam, intereſt, quantum totius corporis affectus, et partis; ſcilicet, primarum viarum, alioquin ſano corpore, turbae temporariae, ex rebus intus aſſumptis pendentes, et, his ejectis, rurſus protinus ſublatae, inter ſeſe diſtant. Alter effectus, nempe cholera, in calore diu corpus, ſcilicet, per totam aeſtatem, ſubiens, et morbo opportunum reddens, tandemque hunc efficiens, vix ullo aliarum rerum auxilio, conſiſtit; alter, ſine ulla corporis opportunitate tali, per externam intus

acceptorum

acceptorum vim, partis alterius morbi imaginem refert, ſanum deprehendens corpus, ſanum demittens. Atque hic totius corporis ſpaſmi, non ſolum manente cholera, ſaevientes, ſed ei, niſi idonea cura prohibeat, ſuperſtites, et novas turbas ciere minitantes, diſcrimen hoc quod poſui, haud inepte illuſtrant.

Illuſtrant porro gravia prius tormina, deinde dyſenteria, de quibus modo, et haud ſemel ante, dictum eſt, eodem tempore, quo cholera, iiſdem in locis, perque eundem populum, graſſantes. Ubi, cum idem coelum et ſolum et paria omnia externa eſſent, quod tamen alii in hunc, alii in illum, affectum implicarentur, eam rem internae cauſae, ideoque corporis prius exiſtenti habitui, acceptam referendam, neutiquam obſcurum eſt. Immo altius haec ratio deſcendit, et non ſolum habitum corporis, ſed et naturam, in hunc, quam illum morbum, proniorem eſſe demonſtrat. Unde patet, nos, non ſine cauſa, certos homines prae caeteris periclitari cholera, hanc-

que a crapulosa Sauvagesii toto coelo distare, judicasse.

SEDES.

Cholerae sedes latior est totus primarum viarum tractus; angustior et propria magis duodenum et itinera bilis. Neque ad rem manifestam opus argumentis est. Siquidem id omnia signa, id tota morbi facies, certo indicio, quin et incisa cadavera, firmant.

IN CADAVERIBUS VISA.

Incisis cholera peremptorum cadaveribus, intestina tenuia, maxime duodenum, item pylorus, bile flava circumfusa, in gangraenam iisse, ductus biliferi relaxati, cystis ampliata et flaccida, ductus cholidochus distentus, omnia circa humore nigro et fusco repleta esse, venaeque ventriculi turgere curore, reperta sunt.

PRÆSA-

PRÆSAGIUM EVENTUS.

Non poteſt periculo tam vehemens, tam praeceps morbus, carere. Quippe enim hoc ipſum, quod unius diei et unius noctis ſpatio interdum jugulat, quantum ejus ad mortem intendatur gradus, oſtendit. Idem neglectus ſemper metuendus eſt. Non enim humorum motiones ejus naturae ſunt, quae ſalutem pariant. Qua in re, quantum a crapuloſa ſpecie, quae pergendo ſuum fit remedium, differat, ſic quoque intelligitur. Idem ſenibus, pueris morboque debilibus, quam reliquis *, item calidiorum, quam temperatiorum, plagarum incolis; denique, quod omnibus per populum graſſantibus morbis commune eſt, plures, quam pauciores, corripiens, perniciofior eſt. Ut judicium e ſignis trahatur, exitialia fere ſunt, admodum nigra rejecta †, cum pulſibus exiguis aut fere nullis, animae defectiones, gelidi ſudores, extremo-

rum

* Hoffm. de Chol. † Hipp. Aph. 22. L. iv.

rum frigus, et toto corpore convulſiones. Mala ſunt ſitis et aeſtus, eoque pejora, quo majora; item, compreſſis excretionibus, perſtantia ſymptomata. Bonus, ſequente ſomno, vomitus, aut ad ſeptimum diem morbus excurrens.

CURATIO.

Medendi conſilia ad duo redeunt: Primum, humorem fermentatum ejicere: Deinde, ejus effectum, motus enormes, diluendo aut ſedando, componere.

In qua diviſione magni Sydenhami auctoritate uti non dubitavi; quippe cujus feliciſſimae, hunc morbum curandi rationi, nihil omnino poſteriorum virorum experientia novi adjecerit *. Ejus haec ſunt verba: 'Sedula,' inquit, 'applicatione et multiplici etiam experientia edoctus, quod ſi hinc acres iſtos humo-

* Cura Sydenhamiana eſt omnium optima, ut vigeſius et ultra expertus ſum. Sauv. Noſol. method. de cholera.

humores, fomitem morbi, catharticis expellere conarer, idem agerem, atque is qui ignem oleo extinguere satagit, cum cathartici vel lenissimi operatio omnia magis perturbaret, et novos insuper excitaret tumultus. Et, si ex adverso medicamentis narcoticis aliisque astringentibus, in ipso statim limine, primum humoris impetum compescerem, dum naturali evacuationi obsisterem, et invitum humorem detinerem, aeger, inimico visceribus clauso, bello intestino indubie conficeretur. Has, inquam, ob causas, media mihi via insistendum esse duxi, ut partim, scilicet, humorem evacuarem, partim etiam diluerem; morbum itaque hac arte, mihi a multis retro annis comperta et comprobata, toties quoties in ordinem coegi.'

Quod ad primum medendi consilium attinet, commune hoc omni alvi ex irritatione graviori nimio motui praeceptum est, ut vehementius purgantia vitentur. Quippe enim, ubi irritamenta sic liquidum humorem prae se agunt, superaddita talia medicamenta motum, jam antea nimium, insuper augent;

adeoque,

adeoque, ſi quid auferendum eſt, non auferunt, ut ipſum ſtercus poſt ſe, etiam denſius compactum, relinquant. Id in colica, id in dyſenteria et ſimilibus malis, ubi vehementer purgantia, quaſi mera vi, ante ſe omnia dejectura, dabantur, ſemper accidiſſe novimus.

Adeoque, in hoc morbo acriter purgantia pro remedio utenda non ſunt, ut ſpeciei, de qua ſaepius diximus, cauſis Hoffmannus ea annumeret; quibus igitur in hoc morbo abſtinendum eſt. Quinetiam, cum et leniter alvum moventia, quo minus in uſum vocentur, aſſiduus vomitus obſtet, neque eorum quidem periculum fieri ſolet. Ad cujus vomitus immanitatem ſiſtendam, viamque ad medicinae, in curationem efficacioris uſum, faciendam, antiemeticum Sauvageſius, nempe, ſyrupi limonum cochleare unum aut alterum, cum ſalis abſinthii granis viginti, dedit. Cujus in hac re remedii quae ſit poteſtas, neſcio; ideoque fidem penes auctorem relinquo. Certe nihil ſimile Sydenhamus, cum cholerae naturae ſcientiſſimus, tum curationis feliciſſimus, egit. Et, praeterquam quod dubium tale antiemeticum,

ticum, etiam fupervacuum eſſe videtur; ſiquidem nunquam tantus tamve aſſiduus vomitus eſt, quin id morae detur, quo gratiſſimum pleriſque remedium, in quo, mox memorando, curationis cardo vertitur, accipi liceat, acceptumque aliquamdiu manere, aut, ſi qua pars rejicitur, nova accepta copia, compenſari. Quod quidem, et quid ſit, et quo modo adminiſtrari debeat, protinus exponam.

Supra memorata oſtendunt, nulla ſolitorum, ſive ſupra, ſive infra, ſive gravius, ſive lenius, purgantium, medicamentorum, aut huic medendi conſilio, aut omnino huic curationi, convenire; niſi, ſi dicas aquam tepidam, quam nonnulli praecipiunt, ad eorum numerum pertinere. Quae, quatenus vomitum juvet, emetica eſt. Sed eo conſilio dare amentis, non medentis, foret. Neque eo amentia medica, quod ſcio, pervenit, ut augendum gravem cholericorum vomitum quiſquam exiſtimaverit. Quod ſi nonnulli, non augendi quidem, ſed expediendi vomitus, cauſa, tepidae aquae uſui inſiſtunt; eoque magis,

magis, quod vomendi labor, quam libertas, copiosius bilem exprimendo, magis noceat; profecto ne eo quidem nomine aqua tepida utendum arbitror, neque ullum tantae vomendi contentionis usum video. Et quicquid ea diluit, id melius et efficacius praestant, quae sub eo capite jam jam explicaturus sum.

Si quibus eandem, alvo immissam, prodesse posse placuit, ab iis non dissentio; quam tamen, magis laxando et diluendo, quam citando alvum, id facere contendo.

Secundo consilio duo remediorum genera respondent, scilicet, diluentia et sedantia. Quorum, quod ad primum genus attinet,

Ante omnia diluentium delectus habendus diligenter est, eaque, quae quam minime in fermentationem eunt, caeteris anteponenda. Quibus hoc nomine omnibus unum longe palmam apud nos praeripuit, scilicet, jusculum pullinum aut bovinum. Quod huic morbo maxime accommodari omnium testimoniis confirmatum, certoque usu exploratum est. Quippe, quod adeo non fermentationem excitet, nedum juvet, ut ei vehemen-

ter

ter reſiſtat, et ad enormes motus componendos egregie pertineat. Idem Riverii, ad vomitum cohibendum, antiemeticum, aut aquae tepidae ad eundem expediendum, uſui superſedet. Idem alvum pargantium defectum poteſtate efficaci compenſat, et miris modis ſalutem reconciliat. Cujus agendi ratio, ne eam praeter rationem agere, id eſt, ſpecifice ut vulgo praedicatur, videamur tamen credere, haec eſſe videtur: Juſculum, motum periſtalticum ſequens, ſimul internam canalis partem obducens, iiſque ſeſe immiſcens, bilioſorum humorum acrem vim retundit. Quod quo magis facit, eo magis magiſque enormes, ab acri ea vi pendentes, motus in ordinem redigit, et pro inverſo naturalem reſtituit. Atque ſic utraque pollet poteſtate, hinc acredini humorum, hinc irritationi inteſtinorum, medendi. Neque huic tam ſalutifero ejus operi adeo, ac credas, frequens vomitus officit; quoniam quicquid juſculi ſic rejectum perit, ſuumque perdit effectum, id nova injecta copia compenſatur. Aut, ſi vomendi immanitas eo procedit, ut fruſtra me-

dicamentum habeat, eſt quod adverſus eam ſatis proſpere adhibeatur. Verum de eo mox ſuo loco.

Aliud diluens aqua frigida eſt. Cujus actio ea fere, quae juſculi modo relati, eſt: Silicet, ſeſe cum acribus et biliosis humoribus miſcendo, eorum vim irritatricem, et motuum violentorum effectricem, frangit. Æſtuantemque praeterea morbum grato ſuo frigore, primo effectu, temperans prodeſt; praeſertim in calidioribus regionibus, ubi fermentatio, a calore pendens, maxima ſit oportet. Quo fieri videtur, ut antiqui medici tantum huic remedio tribuerint tribuantque nunc quoque, quod Cleghornii teſtimonio diſcitur, et eum maxime Hiſpani. Cujus actio, quantum diluendo juvet, modo ſub juſculi pullini ratione explicato; qua ratione aliter etiam uſui ſit, quod mihi, quaeſo, videtur, accipe. Partem cauſae remotae cohibitam perſpirationem poſuimus; ſcilicet, quatenus ſanguinem in interiora, ideoque in varios venae portarum ramos, impellit et fontem bilis adauget. Eadem, poſtea permanendo,

manendo, et morbum uſque ſervando ſuſtentandoque, cauſae continentis jure pars habenda eſt. Frigida vero, ut nemini non notum eſt, et, ut Sydenhamus, praeclaro illo, vomitus peſtilentis ſudore frigida moto ſiſtendi, exemplo, oſtendit, potenter ad ſummum corpus dirigitur, ſudorem potenter movet, et per notum cutem inter et ventriculum conſenſum, hunc apprime levat, vomitum ſupprimit, et ad totius denique canalis alimentarii componendos motus pertinet. Nunquid in cholera ſic frigida agere exiſtimanda eſt? Mihi ſane videtur, eoque magis, quo curioſius rationem, qua antiquitus hoc remedium adminiſtrabatur, expendo. Sic Aretaeus Cappadox *, 'ſi,' inquit, 'omne ſtercus redditum jam ſit, ſi tranſierint humores bilioſi, et blilioſus vomitus, cum diſtentione, cibi faſtidio, anxietate, et robore debilitato, ſubſit; tum ad ventrem comprimendum, inverſum humorem motum in rectum reſtituendum, et ſtomachum ardentem

* De curat. M. A. L. II. C. IV.

tem refrigerandum, frigidae aquae duo aut tres cyathi toties dandi ſunt, quoties ea vomitu rejecta erit.' In eandem Hippocrates † ſententiam 'ventrem cum ſuperiorem, tum 'inferiorem, potionibus humectantibus,' ſcilicet, frigidis, 'curandum eſſe', addit. Si igitur frigida, quo modo ſupra dictum eſt, agit, et, foraminibus cutis apertis, ſanguinis eo onus inclinat; manifeſtum eſt, vena portarum onere ſic levato, et parcius bile ſecreta, magnam cauſae continentis partem removeri. Quo nomine, hoc eo magis remedium uſui eſt, quod laudati alterius, nempe, juſculi pullini, quod nihil certe circa cutem movet, defectum commode explet. Neque dubium mihi eſt, quin et magnus Sydenhamus, et ſi qui alii, ſine aqua frigida choleram, ſub minus calidis coelis, ideo minus ſaevientem, proſpere curaverunt, ſi forte in calidioribus regionibus, quales Graeciae, Hiſpaniae et Minorcae inſulae, tractus ſunt, curationes exercuiſſent, neceſſario ad illam, et, ſaeviente illic

† De affect. morb. aut. §. IV. C. II.

illic magis morbo et diutius graſſante, decucurriſſent, et incolarum medicorum curationi felici nequaquam reſtitiſſent.

Hoffmannus oleum adverſus choleram magnis proſequitur laudibus. Verum, efficaciore, de quo verba fecimus, remedio reperto, praeterquam quod ei ſuperſedetur; minus quoque commode ſe oleum cum humoribus noxiis conjungit, et, cum plerumque extra regiones oleoſas degentium ventriculis grave ſit, periculum nauſeae movendae et motus, adverſus quos adhibeatur, in majus tollendi, minatur. A quo ejus effectu ne ii quidem, qui uſui ejus quotidie aſſueverunt, in tanta ventriculi mobilitate ſunt ſecuri. Nam in omni regione alia aliis ventriculis humanis gratiora ſunt.

Oleo autem gratius diluens Sydenhamianum nemo inficias eat.

Aquam vero frigidam morbi, qui ipſe ardens, ardenti quaſi tempore, incidit, natura requirere videtur. Verumenimvero, ſi adverſus venenoſas turbas, quas ille vir una cum Sauvageſio pro cholera nullo diſcrimine habet,

habet, adeo oleofis fifus eft, ab eo nihil diffentio; quippe quae, fuo corpore vifcido particulas venenatas impediendo, implicando, et a firmis ftomachi, ventriculi, et inteftinorum lateribus arcendo, fummo et foli fere auxilio fint. Idem vir mucilagines commendat, quas fupervacuas effe, fupra relata cuivis facile oftendent. Non enim omnia, quae aliquid auxilii promittunt, in ventriculum ingerenda funt, fed quae maxime ad falutem valere ufus confirmavit, utenda. Quod autem hepar lupi exficcatum, rafuram priapi, cervi, cranii humani, ungulas alcis, cancri ufti fluviatilis et offa humana calcinata, non carere egregio fuo fructu dicit; eam farraginem a fano quoque nunc ubique rejectam, refpondeo.

Ad fummam, magnus hic vir, a quo multum me adjutum iri fruftra fperaveram, choleram veram neque vidiffe, neque de ea lecta intellexiffe videtur, fiquidem nullum fimilis ei morbo, nifi aut a venenis aut aliis morbis orti, exemplum attulit. Et omnes ejus rationes,

tiones, ut ad ea quodammodo pertineant, ita a cholera vera prorſus aliena ſunt.

Verum tantis generis nervoſi turbis, tam immanibus motibus, per ita ſimplicia auxilia non ſemper, immo raro ſatis, obſiſtitur. Quo fit, ut omnes viri prudentes ad efficacius plerumque confugerint. Id opium eſt. Quod ſecundi conſilii partem alteram optime explet, mirandaque vi motus enormes ſedat et componit. A quo tamen, quod ad alvum comprimendam adeo eventu pertineat, ne nimis id prius, quam omnis humor nocens ejiceretur, faceret, nonnullos, ut ipſum Sydenhamum, initio morbi pertimuiſſe video. Verum enimvero motus ſpaſmodici convellenteſque tanti ſaepe ſunt, ut humoris mali rejectione poſthabita, iis quam primum, etiam protinus a morbi principio, occurrendum eſſe, poſterior experientia firmaverit; eoque etiam magis, ſi dolores retorquent *. Neque ab hoc conſilio antiqui adverſus dolores

* Cullen, Clegh. Hipp. in loc. rel. qui ‘ cholerae conferunt,’ ſi dolor ſubeſt, anodyna; item Sauv. et Hoffman.

res abhorrerunt. Quibus, ni fallor, ſpaſmorum ratio magis eſt habenda; quippe enim conſopiúntur in praeſens levamen dolores. Qui autem obviam ſpaſmis ut eas monent, ii, praeter praeſentis mali radicitus tollendi rationem, etiam in longitudinem conſulunt. Neque enim conſuetius quicquam eſt, quam, ut ſpaſmi, etiam ſublato morbo, repetant, et conſuetudine, in quam, ſi quid aliud, proni ſunt, inveterantes confirmentur. Quod autem ad alvi ſuppreſſionis, et humoris noxii retentionis, metum attinet, compertum jam uſu eſt, opium adeo non ſecretiones ſuo opere ſupprimere, ut ſuppreſſas ante non minus liberet, quam dolores, inde ortos, conſopiat, item corpus ſomno recreet, et robore confirmet; id quod dolores poſt partum ingraveſcentes, et lochiorum profluvium, illi ſiſtentis ejus virtute ſublati, hoc copioſe reductum, oſtendunt. Cui rei ſimillimas habet rationes cholera. In qua, quo plus doloris eſt, eo, ni fallor, teneſmodes magis, ut ita dicam, alvus fit. Conſopitoque dolore, opium teneſmum inde pendentem ſolvit, reſtituitque profluvium.

um. Verum, fallorne annon, hoc certe certum eſt; quicquid adeo inteſtina irritet, ut tales motus, quales cholerae ſunt, excitet, id ad eoſdem per ſe vel in nimium ſuſtinendos, ſatis eſt; quos opii tantum datum, quantum dolorem levet, non periculoſe imminuit. Et ſi irritamentum nimium, ideoque ab eo pendentes, nimios quoque motus, imminuit, adeo non obeſt, ut, e contrario, proſit, et voto medicum damnet. Praeterea, cum tanto difficiliorem, quanto diutius neglecta ſit, choleram curatu eſſe, inter medicos conſtet, ea quoque cauſa eſt, quare quam primum opium detur, praeſertim ſi diluentia, ſupra memorata, quae nunquam omittenda ſunt, ſimul adhibeantur. Nam et ea quoque ſatis liquidam alvum, ne quod malae ſuppreſſionis periculum interveniat, prohibebunt. Aut, ſi ſic quoque aliquando ſiſtetur alvus, bene ſiſtetur. Id enim, irritationis et motuum pravorum cauſam ſublatam jam indicio eſt, et morbum deceſſiſſe. Cum igitur ea ſit opii, tam adverſus ſpaſmos, quam adverſus dolorem, potentia; ubi hi utrique ſaeviunt, ab

ipſo protinus initio; ſi remiſſiores ſunt, paulo poſt, illud dandum cenſeo.

Optima opii forma laudanum liquidum eſt, cujus praeſentior actio et celerior, quam opii firmi, comperitur. Ejuſdem alia actio eſt, ſcilicet, ad ſummum corpus ſanguinem dirigendi. Quae, quo certior fiat, cooperiri veſte homo, ad foramina cutis aperienda, aut etiam ſudorem movendum, debet. Qua ratione haec et ſimiles primarum viarum turbae ſaepe ſunt ſublatae. Neque alia hic obſervatio neceſſaria eſt, quam, ut, ne frigori inter ſudandum objiciatur homo, et non tollatur, ſed contra exaſperetur malum, caveatur. Quare autem ſudorem Hoffmannus, praeſertim in initio hujus morbi, vetat, idoneam rationem non video. Timet rheumatiſmum. Nunquid autem veriſimile eſt, quod potentiſſimo adverſus rheumatiſmum remedio eſt, id eum excitare? Timet etiam podagram; ſed quid illic ſibi velit podagra non video; niſi ſi, quia iracundus aliquis in vomitum et dejectiones poſt iram forte incidit, ideo nobis podagram pertimeſcendam judicet.

cet. Nam, omnia licet miſceat, non tamen, ut e cholera videatur, podagra ſymptomatica perſuadebit.

Porro, cum tanta pars et ſeminii et cauſae proximae ſint formina cutis occluſa, ad eadem recludenda balneum uſui erit. Cujus adverſus choleram optima forma ventris et pectoris fomenta ſunt. Ratio qua balneum agit haec eſt. Cuticulam ideoque innumerabilia ſupter eam vaſa relaxat. Laxatis toto ſummo corpore vaſis, alia remotioribus in locis laxabuntur. Atque ita tenſio totius corporis, quicum ſpaſmus cholericus adeo conjungitur, imminuetur. Praeterque relaxandi vim, balneum, a ſordibus aeſtivo calore contractis, ſummum corpus abluens, hac quoque ratione foramina ejus aperiet, copiamque dabit, qua ad ea ſanguis et vis nervoſa uberius dimanent, morbus ſubleve-tur, et ventriculus, per conſenſum ſupra expoſitum, perverſis motibus liberetur.

F I N I S.